

Per què i com es van crear els Tirallongues de Manresa?

Carles Jódar i Jerez

L'any 1992 no va ser un any qualsevol per als catalans. Va ser l'any en que es van disputar els Jocs Olímpics d'estiu a la ciutat de Barcelona. Durant molts dies la capital catalana havia estat el melic del món. La cerimònia d'inauguració d'aquells Jocs Olímpics havia de ser un aparador important per a les tradicions catalanes, entre aquestes la d'aixecar castells, un costum molt arrelat a la zona sud de Catalunya. Efectivament els castellers van fer viure un dels moments més intensos i emocionants de la cerimònia d'inauguració. És molt probable que aquell fos l'inici del boom expansiu de la tradició castellera a la resta de territori català.

L'any 92 també va ser any de concurs casteller a Tarragona. Quatre manresans, que jo sàpiga, van ser-hi presents entre el públic: els germans Joan i Domènec Forns, el Pere Bartomeus i el Ricard Riu. Van gaudir tant d'aquella jornada que van decidir que per què no crear una colla castellera al Bages. No ho van dubtar, i van decidir explicar-ho tot a una periodista manresana, la Montse Xixons. El tema va interessar i es va començar a posar fil a l'agulla: una pàgina al diari Regió-7, el 14 de novembre de 1992, anunciava la intenció d'uns joves manresans de crear una colla castellera.

La notícia del diari va tenir la seva repercussió –i algunes trucades telefòniques dels inventors de la idea- i un grup de persones van començar a trobar-se per fer realitat la creació d'una colla castellera. Corrien els darrers mesos de l'any 1992. El Pere Bartomeus i el Ricard Riu es van convertir en president i vicepresident respectivament de la colla castellera, mentre que els germans Forns van ser els primers integrants de la junta tècnica de l'entitat.

Com sempre, a l'hora d'embarcar-se en una aventura com aquesta, la il·lusió era l'únic patrimoni del que es disposava, només il·lusió, però molta.

Els locals d'assaig

Els principis, com sempre, van ser durs, però tots les integrants de la colla els recordem com a molt divertits i apassionants. L'associació de veïns de la carretera de Santpedor va cedir el seu local per fer les primeres trobades i reunions per parlar de com s'havia de crear l'entitat.

En aquell local es van decidir coses importants per al futur de la colla com el nom, l'escut i el color de la camisa i la creació dels primers estatuts com a entitat.

Les primeres passes per aprendre a fer castells –no en teníem ni idea com es feia una construcció- era anar a veure assaigs dels Minyons de Terrassa i dels Castellera de Terrassa, les colles més properes. Allà vam començar a conèixer les nomenclatures i la tècnica de fer castells. Al local de l'associació de veïns vam començar a *imitar* el que havíem vist fer a Terrassa, el que ens va fer adonar-nos de la dificultat que comportava fer castells, i de la gent que feia falta per poder fer les construccions més mínimes, és a dir, recaptar gent per a una entitat, activitat sempre difícil. També vam adonar-nos que el local de l'Associació de veïns no era gens adequat per poder practicar la nostra activitat. Gran problema! Va començar aquí l'odissea de buscar un local adient amb l'aggravant que, literalment, no disposàvem ni d'una sola pesseta. Vàrem començar a fer alguns assaigs a la sala d'actes de l'alberg de Manresa, també vàrem fer alguns assaigs al Coro de Sant Josep, però era evident que la nostra activitat i les necessitats d'aquests locals no eren compatibles. Havíem portat també els assaigs a centres educatius i a altres zones concorregudes, però en aquests casos la única intenció d'aquests entrenaments era la recaptació de gent per a la nostra entitat.

No va ser fins després de la nostra aparició en públic, el 21 de febrer del 1993 a la plaça de l'ajuntament de Manresa, quan gràcies a un contacte del Sr. Senillosa i l'associació de veïns del barri de les Escodines, no vam trobar un lloc adient com ho va ser l'antiga església del local del barri de les Escodines que l'associació de veïns feia servir com a magatzem de la il·luminació de Nadal. Va ser aquest local del carrer Sant Bartomeu el que va permetre afinar-nos i consolidar-nos com a entitat. Total feia tres mesos que havíem iniciat la nostra activitat.

Tot i això, amb el pas del temps va quedar clar que amb el creixement de l'entitat i dels membres de la colla, el fet de compartir un local era cada cop més difícil. El president de l'entitat, el Pere Bartomeus, ho tenia molt clar, volia recuperar l'antiga església Casa Caritat, tancada des de feia anys amb pany i clau, per fer castells. I ho va aconseguir després de moltes gestions.

Anar a Casa Caritat (no recordo l'any), no va ser gens fàcil. L'església, tot i que ja estava desconsagrada, tenia tot el material religiós intacte, excepte els bancs de missa: un altar central dedicat a la verge dels Dolors, i sis altars laterals, a més dels confessionaris i tota l'antiga il·luminació.

L'ajuntament, aleshores presidit per Juli Sanclimens (CiU), va decretar que el material que hi havia a l'església no era de valor històric i només tenia una valor sentimental, per tant el consistori

tant sols es feia càrrec de retirar un altar lateral de l'església per dur-lo al Museu Comarcal de Manresa com a record. L'entitat que volgués ocupar aquest local havia de fer-se càrrec de retirar tot el material existent allà dintre.

Els Tirallongues vàrem posar-nos en contacte amb els membres de l'entitat Amics de la Seu de Manresa i vam posar-nos a treballar, en jornades maratonianes, per tal de desmuntar, peça per peça, tot els altars, sants, verges i altre material religiós que hi havia a l'església i traslladar-lo a les dependències de la Seu de Manresa de tal forma que, si era necessari, es pogués reconstruir. Desmuntar el material va ser tota una odisea i retirar la pols acumulada d'anys en aquells local va ser una altra gran batalla que vam lliurar tots i cadascun dels membres de la colla per poder disposar d'aquell local, que actualment encara ens acull. El treball va ser molt dur, però l'espai s'ho valia. Un cop net i arranjat vam començar els nostres assaigs. Posteriorment la lluita va ser per poder disposar d'uns lavabos al local ja que no hi havia cap espai per poder fer les necessitats. L'ajuntament ens ho va concedir. Les petites obres de reforma que s'han anat fent amb els anys han donat la imatge actual del nostre local.

Per cert, l'altar de la Verge dels dolors que hi havia instal·lat al local (on actualment hi ha pintat el nostre escut en grans dimensions) el podeu veure muntat en un dels altars laterals de la Seu de Manresa, gràcies a la feina dels Amics de la Seu i del Tirallonga Antoni Cunill, que va treballar com ningú perquè aquest fet fos realitat.

Per què ens diem Tirallongues?

Triar un nom per a la nova colla castellera de Manresa va crear un debat molt intens entre totes les persones que vam crear aquesta entitat. Havíem comprovat que totes les colles castelleres que existien portaven el nom de la ciutat o poble a la que representaven precedit d'un sinònim de nen (xicot, sagal, minyó.....). Algú va proposar que ens anomenéssim 'Nanos de Manresa' ja que 'nano' és una forma molt nostrada de dir nen, però, en realitat, dintre de la junta directiva hi havia moltes divergències a l'hora de proposar un nom. Finalment, i després de buscar en arxius històrics de la ciutat de Manresa, vàrem descobrir que antigament els nens de la ciutat jugaven a un joc que portava com a nom 'La Tirallonga'. Aquest fet va motivar que a la votació que es va fer per triar nom també hi aparegués 'Tirallongues' nom que finalment va guanyar en la votació. (Podeu consultar el llibre "La Història de Manresa explicada als infants", de mossèn Gasol per conèixer en què consistia aquest joc) Amb aquest nom ja trencàvem esquemes, ja que era la primera colla de Catalunya que no adoptava un sinònim de nen davant del nom de la ciutat. Això i el fet que fóssim de les primeres colles que es

creaven, prèvies al boom expansiu del fenomen casteller arreu del país, va fer que la nostra aparició creés força expectació en el món casteller, que en els inicis ens va batejar com 'els Esquimals', ja que érem la colla que en el mapa de Catalunya estàvem més al nord.

El color de la camisa i l'escut

Aquest va ser un altra dels grans temes que va portar molt debat a la colla. Quin seria el color de la camisa que ens identificaria?. Veritablement, triar el color va ser complicat, però una altra de les grans problemàtiques, a l'hora de triar a la roba era la qüestió econòmica: no disposàvem de diners per comprar peces de roba i fer-nos fer les camises.

Finalment, els germans Forns varen posar-se en contacte amb una persona jubilada de Sallent, localitat tèxtil de la comarca, i va oferir-nos a un preu molt econòmic unes peces de roba molt resistent que havia venut als arrosaries de València. Les existències que li havien quedat no se les podia treure des de feia anys. Era una roba d'un color blau cel, en realitat dos fils blancs trenats i dos fils blaus trenats. D'aquesta roba van aparèixer les primeres camises de la colla. Afortunadament, les peces que vàrem comprar en un principi van quedar molt curtes gràcies a la incorporació de nous membres a la colla. Aleshores portàvem a tenyir fil de color blau i hores d'ara encara es continua elaborant aquesta roba en l'antic teler de Sallent. Sobre l'escut també va haver-hi diferents dibuixos per triar, finalment es va triar l'actual escut que extreu una part de l'escut de Manresa a la que se li sobreposa un pilar de cinc, dibuixat amb tècnica de dibuix lineal.

Com a curiositat us puc dir que el primer pin que es va fer a la colla per intentar recaptar diners va ser aquest pilar de cinc de l'escut Tirallonga. El cert és que un cop extret el pilar de cinc de l'escut, és a dir del seu context, gairebé ningú no endevinava que allò era una pilar i les interpretacions que la gent en feia d'aquells pin eren moltes, variades i molt divertides (un arbre de Nadal, per exemple). La manca de diners del principi de l'entitat va fer que el número d'exemplars d'aquells pin fos molt baixa, malgrat que proporcionalment sortien molt cars. Realment, al principi, els pin no van agradar gaire a ningú, però amb el pas del temps, i en motiu de la baixa tirada que es va fer d'aquells pin, els col·leccionistes d'aquestes 'xapetes', que aleshores eren molts, arribaven a oferir autèntiques bestieses de diners per poder tenir un exemplar d'aquells primers pin de la colla.

Carles Jódar i Jerez